

УДК 378.147

ТИМЧЕНКО А. А.

м. Миколаїв, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРОВЕДЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

У статті розкриваються особливості застосування технологічного підходу до проведення педагогічної практики студентів, висвітлено основні наукові підходи, функції та завдання технології.

Ключові слова: педагогічна практика, педагогічна задача, педагогічна майстерність, педагогічні здібності, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Питання вдосконалення педагогічної практики студентів було і залишається актуальним, оскільки вона відіграє важливу роль у становленні професійної майстерності майбутніх педагогів, дозволяє пов'язати теоретичне навчання з їх практичною діяльністю по виконанню обов'язків вчителя в загальноосвітній школі та інших типах навчально-виховних закладів. Пошук нових форм, методів, технологій проведення педагогічної практики пояснюється, насамперед, переглядом або ж новим розкриттям традиційної проблематики, відкриттям можливості вдосконалення роботи педагогічних університетів з підготовки майбутніх педагогів з високим рівнем професіоналізму, творчої активності, які відповідально ставилися б до результатів свого навчання та підготовки до майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Теоретико-методологічні й дидактичні питання практичної підготовки висвітлено в роботах О.Абдуллоєвої, В.Бондаря, А.Беляєвої, О.Савченко, Д.Тхоржевського, М.Ярмаченка. Історичні аспекти практичної підготовки розкрито в наукових публікаціях В.Губаря, Г.Захаревича, Г.Терещенка, Ю.Чирви. Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення у працях, де висвітлено питання професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя: А.Алексюк, І.Бех, А.Верхола, І.Зязюн, Г.Балл, Н.Кичук, Н.Кузьміна, Д.Ніколенко, Н.Ничкало, С.Сисоєва, А.Щербаков та ін.

Мета статті – розкрити особливості технологічного підходу до проведення педагогічної практики студентів.

Виклад основного матеріалу. Однією з найважливіших ланок професійно-педагогічної підготовки студентів усіх спеціальностей університету є педагогічна практика. Різні її види дають можливість студентам ознайомитися з реальною системою навчально-виховної роботи в школі. Технологічний підхід до її проведення передбачає формування у студентів умінь застосовувати в педагогічній діяльності науково-

теоретичні знання, здобуті при вивченні насамперед суспільних, загальнопедагогічних і спеціальних дисциплін, розвиток у майбутніх вчителів інтересу до педагогічної і наукової діяльності.

Важливість порушеного питання полягає у тому, що постійно виникає потреба у вивченні досвіду роботи вчителів-предметників і класних керівників та набуття власних навичок і умінь у підготовці і проведенні навчально-виховної і позакласної роботи в школі.

Педагогічна практика є об'єднувальною ланкою між теоретичним і практичним навчанням. Протягом багатьох років вона довела свою надійність і результативність, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки студентів та вдосконалення їх педагогічної майстерності.

Ефективність технологічного підходу до проведення педагогічної практики залежить від застосування наукових підходів, а саме: системного, комплексного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого.

Як органічна складова професійної підготовки майбутнього фахівця, педагогічна практика виконує наступні функції: діагностичну, адаптаційну, навчальну, виховну, розвивальну, комунікаційну. Педагогічна практика готує студента до самостійного виконання професійно-педагогічних функцій безпосередньо в умовах реального педагогічного процесу, до виконання нового спектру професійних функцій, та реалізації системи навчально-виховної роботи зі школярами.

Технологічний підхід до проведення педагогічної практики передбачає виконання наступних завдань:

- поглибити і закріпити теоретичні знання, навички і уміння, навчити застосовувати їх на практиці;
- ознайомитись з системою навчально-виховної роботи, позакласної та позашкільної роботи школи в цілому;
- ознайомитись з обладнанням шкільних приміщень і предметних кабінетів (математики, інформатики, фізики, економіки та ін.);
- вивчити календарні, тематичні плани вчителів-предметників та плани організаційної і

виховної роботи класних керівників; скласти власні щотижневі плани педагогічної практики;

- озброїти студентів уміннями спостерігати й аналізувати навчально-виховну роботу з учнями з врахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей;
- підготувати плани-конспекти різних типів уроків, позакласних та виховних заходів, проводити їх та приймати участь в обговоренні уроків студентів-практикантів;
- набути перші уміння у проведенні науково-дослідної і експериментальної роботи, зокрема, зібрати матеріали з досвіду роботи вчителів для написання курсових та дипломних робіт, експериментально перевірити власні методичні рекомендації, які містяться в цих роботах;
- вести психолого-педагогічний щоденник студента-практиканта.

У процесі педагогічної практики студенти насамперед адаптуються до діяльності шкільного працівника, або викладача педагогічного училища, знаходять своє місце у взаємодії дитячого і педагогічного колективу, усвідомлюють й оцінюють правильність професійного вибору, наявність у себе необхідних якостей для педагогічної діяльності. Студенти оволодівають прикладними професійно-педагогічними знаннями, що сприяє успішному засвоєнню теоретичних курсів, у них формуються уміння планувати свою роботу, розподіляти доручення, добирати необхідний матеріал й втілювати його у конкретні справи, оцінювати хід і результати роботи, ставлення до неї вихованців, порівнювати свою роботу з роботою товаришів.

Спираючись на дослідження, можна виокремити шість провідних здібностей до педагогічної діяльності:

- 1) комунікативність – професійна здатність педагога, що характеризується потребою у спілкуванні, готовністю легко вступати в контакт, викликати позитивні емоції у співрозмовника й відчувати задоволення від спілкування;
- 2) перцептивні здібності – професійна проникливість, пильність, педагогічна інтуїція, здатність сприймати і розуміти іншу людину.
- 3) динамізм особистості – здатність активно впливати на іншу особистість;
- 4) емоційна стабільність – здатність володіти собою, зберігати самоконтроль, здійснювати саморегуляцію за будь-якої ситуації, незалежно від сили зовнішніх чинників, що провокують емоційний зрив;
- 5) оптимістичне прогнозування – прогнозування розвитку особистості з орієнтацією на позитивне в ній і перетворення всієї структури особистості через вплив на позитивні якості;

- 6) креативність – здатність до творчості, спроможність генерувати незвичні ідеї, відходити від традиційних схем, швидко розв'язувати проблемні ситуації.

Технологічний підхід до проведення педагогічної практики сприяє оволодінню студентами педагогічною майстерністю і передбачає кілька рівнів:

1. Елементарний рівень. У вчителя наявні лише окремі якості професійної діяльності. Найчастіше – це володіння знаннями для виконання педагогічної дії, володіння предметом викладання. Проте через брак спрямованості на розвиток учня, техніки організації діалогу продуктивність його навчально-виховної діяльності є низькою.
2. Базовий рівень. Учитель володіє основами педагогічної майстерності: педагогічні дії гуманістично зорієнтовані, стосунки з учнями і колегами розвиваються на позитивній основі, добре засвоєно предмет викладання, методично впевнено і самостійно організовано навчально-виховний процес на уроці. Цього рівня, як правило, досягають наприкінці навчання у вузі.
3. Доскналий рівень. Характеризується чіткою спрямованістю дій учителя, їх високою якістю, діалогічною взаємодією у спілкуванні. Вчитель самостійно планує і організовує свою діяльність на тривалій проміжок часу, маючи головним завданням розвиток особистості учня.
4. Творчий рівень. Характеризується ініціативністю і творчим підходом до організації професійної діяльності. Вчитель самостійно конструює оригінальні педагогічне доцільні прийоми взаємодії. Діяльність будує, спираючись на рефлексивний аналіз. Сформовано індивідуальний стиль професійної діяльності.

Навчальні завдання: покликані забезпечити зв'язок теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань; розвивати у практикантів вміння проводити уроки з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності, формувати у студентів психологічну готовність до роботи у школі.

Наукові завдання: поглиблювати теоретичні знання студентів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань вивчення передового педагогічного досвіду вчителів виробити творчий підхід до педагогічної діяльності; формувати вміння проводити науково-дослідницьку роботу.

Завдання технології проведення педагогічної практики.

Виховні завдання: виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії вчителя;

формування у них педагогічні вміння і навички, що сприяють розвитку професійних якостей учителя, потреби в педагогічній самоосвіті; розвивати у практикантів вміння здійснювати виховну роботу.

Професійні завдання: вивчати шкільну документацію: план роботи школи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали, календарне планування вчителів-словесників; проводити психолого-педагогічні спостереження за учнями класу, виявляти їхні вікові й індивідуальні особливості, рівень розвитку, рівень вихованості; складати характеристику на учня, на колектив класу; на основі знань педагогічної, психологічної наук, методики навчання предмету проводити аналіз та узагальнення педагогічного досвіду вчителів школи; розробляти перспективний і поточний плани роботи вчителя та класного керівника; правильно визначати: типи уроків, їхню організаційну структуру залежно від мети, змісту, вікових особливостей учнів і конкретних умов проведення уроків.

Конструктивно-планувальні вміння: складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання та рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання; обирати ефективні прийоми досягнення сформульованих цілей з урахуванням вікових особливостей учнів за етапом навчання; проектувати та створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків; скласти план і сценарій позакласного заходу.

Комунікативно-навчальні вміння: установлювати та підтримувати різноманітні мовленнєві контакти: вчитель-клас, вчитель-учень, учень-учень тощо.

Організаційні вміння: організувати виконання намальованого плану; вчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи; раціонально поєднувати колективні й

індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання; здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів залежновід їх вікових особливостей.

Розвивально-виховні вміння: реалізувати загальноосвітній, розвивальний і виховний потенціал матеріалу уроку або серії уроків; формувати та розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості учня, його пізнавальні інтереси.

Дослідницькі вміння: вивчати ставлення учнів до предмета та виявляти рівень сформованості їхніх навичок і вмінь; проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності; спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід вчителів, переносити ефективні прийоми та форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності; вивчати методичну літературу.

Висновок. Отже, технологічний підхід до проведення педагогічної практики студентів сприяє подальшій репродуктивно-творчій професійній діяльності майбутніх учителів, є запорукою покращення та вдосконалення педагогічної майстерності майбутнього вчителя.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001. — 576с.
2. Дячук В.І. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя через педагогічну практику у школі. // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах ВНЗ. — К., 2011, с.415—436.
3. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць: Наукові записи Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 12. У 3-х частинах. Ч.3. Шлях становлення педагогічного професіоналізму у майбутніх вчителів. — Рівне РДГУ, 2000 рік, 235с.
4. Фещенко Г. Педагогічна практика як складова професійної підготовки майбутнього вчителя // Педагогіка і психологія. — 2011. — № 3. — С.128—136.

ТЯМЧЕНКО А. А.

ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ПРОВЕДЕНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ СТУДЕНТОВ

В статье раскрываются особенности использования технологического подхода к проведению педагогической практики студентов, освещены основные научные подходы, функции и задачи технологии.

Ключевые слова: педагогическая практика, педагогическая задача, педагогическое мастерство, педагогические способности, профессиональная компетентность.

TYMCHENKO A. A.

TECHNOLOGICAL APPROACH FOR THE STUDENTS TEACHING PRACTICE

This article contains specifics of application of technological approach to holding of teaching practice, fundamental scientific approaches, functions and tasks of technology. Technological approach to holding of teaching practice promotes the formation of future teacher's professional skill, makes it possible to connect theoretical study with practical activity of teacher's discharging of obligations in school and other types of educational institutions; and provides several levels: elementary, basic, perfect, creative.

The search of new forms, methods, teaching practice holding technologies is explained by revision or new opening of traditional range of problems, appearance of opportunity for improvement of university training of future teachers with high standard of professional skill, creative activity and responsibility. There is substantiation of scientific approaches (system, complex, activity and personality-centered) in research. The efficiency of teaching practice holding technologies depends precisely from their application.

Key words: teaching practice, teaching problem, professional skills, teaching flair, professional competence.

УДК 378

МАНЬКУСЬ І. В.

м. Миколаїв, Україна

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ФІЗИКИ: ІНВАРІАНТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто сучасні підходи до класифікації технологій навчання фізики, проаналізовано їх з позицій вітчизняної та закордонної гуманістичної психології і педагогіки. Поняття «інваріанти навчальної діяльності» розглядається нами з позицій розвитку особистісного потенціалу учня і вчителя та гуманізації освіти.

Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти фізичний компонент освітньої галузі забезпечує усвідомлення учнями основ фізичної науки, засвоєння ними основних фізичних понять і законів, наукового світогляду і стилю мислення, розвиток здатності пояснювати природні явища і процеси та застосовувати здобуті знання під час розв'язання фізичних задач, удосконалення досвіду провадження експериментальної діяльності, формування ставлення до фізичної картини світу, оцінювання ролі знань фізики в житті людини і суспільному розвитку. Реалізація цих завдань багатьом в чому залежить від здатності майбутніх учителів використовувати сучасні освітні технології.

Мета статті – визначення переваг технологій та особливостей їх впровадження в навчальний процес, а також можливостей проектування процесу навчання як технологічного.

До технологічних процесів, спрямованих на раціоналізацію сучасної системи навчання фізики, крім технологій розвивального навчання, можна віднести різноманітні новостворені методики. Реалізація даних методик вимагає технологічного їх підсилення, яке характеризується цілетворенням та проектуванням гарантованого результату.

Узагальнивши дидактичні класифікації, О. Іваницький розробив класифікацію технологій навчання фізики у школі, дав характеристику виділених класифікаційних груп та їх обґрунтування. [1, с. 33].

Прояв циклічності під час навчання фізики може бути різним. Насамперед цей прояв можна розглядати за обсягом навчального процесу,

який охоплюється циклом. Так, циклічність проглядається у структурі традиційного комбінованого уроку з фізики, який можна назвати *технологією лінійного ступеня циклічності*. За ступенем циклічності до лінійних можна віднести і технології розв'язування задач, фронтального експерименту тощо, що виконують локальні завдання і є монотехнологіями. До проміжних належать технології традиційного навчання фізики, що ґрунтуються на тематичному вивченні навчального матеріалу (умовно назовемо їх *тематичними технологіями навчання фізики*), тобто йдеться про цикл системи уроків з фізики, об'єднаних загальними цілями навчання.

Організаційною основою *циклічних технологій навчання фізики* є дидактичний цикл. Фрагмент навчального матеріалу, що є носієм змісту в рамках дидактичного циклу, визначається шляхом спеціального структурування навчальних елементів теми з виділенням зв'язків між ними (тобто складанням грифа теми з виділенням відносно самостійних навчальних одиниць – блоків). Циклічний характер таких технологій навчання фізики зумовлений самою їх природою, принципами побудови і трансляції. Реалізація рівневої диференціації навчання фізики (виконання учнями одного класу рівневих індивідуальних і фронтальних завдань, рівневих лабораторних робіт та домашніх завдань, введення різнорівневої залікової системи навчання тощо) дає підстави виділити групу *технологій рівневої варіативності*.

Особливо відчутною стає необхідність варіативності під час розробки й реалізації технологій навчання фізики для класів різного профілю. Суттєві відмінності у змісті та структурі навчального матеріалу, використання альтернатив-